

UTDRAG AV TALE PÅ HITRA 5. AUGUST 1985

Høstens stortingsvalg vil få betydning langt utover de enkeltsaker som diskutere hardest akkurat nå, selvom mange av dem er meget viktige. Valget gjelder også i høy grad holdninger, ideer og langsiktige mål for samfunnet, og må dessuten gi svar på spørsmål om ansvarlighet og støhet i kursen. Jeg håper vi kan klare å drøfte disse spørsmålene uten en bitterhet i tonen, og uten en mistillit til andres motiver og gode vilje, som ikke hører hjemme i et av verdens mest begunstigede land, hvor selv SV's leder har sagt at "størstedelen av den norske befolkning har det bedre enn de noensinne har hatt det".

Jeg tror Høyrefolk er best til å beskrive Høyres mål, mens Ap kan redegjøre best for deres motiver: Vi kan ha sterkt forskjellige syn på hvorledes motpartens politikk vil virke, men bør ikke gå ut fra at meningen ikke er god. Derfor må jeg også få si at jeg reagerer mot enkelte av de meningsløse beskrivelsene av Høyres mål og hensikter som nå blir spredt igjen: Et eksempel: I sin store tale 1. mai i år sa Ap's leder virkelig - jeg har manuskriptet - at det er Høyres ideologi å "gi de sterke størst omsorg". Og hun hevdet om Høyre at "velferd for alle blir sett på som et hinder for velferd for de få". Hva kan det være godt for å snakke slik? Enhver som vil se kan se at det er helt annerledes:

Vi arbeider for valgfrihet og handlefrihet for den enkelte, ikke bare fordi valgfrihet har verdi i seg selv,

men også i høy grad for å styrke veksten. Og vi vil styrke veksten for å få sterkt og varig grunnlag for å styrke velferden - for alle.

Vi mener også at politikken og utviklingen i den perioden som nå går mot slutten, i store trekk har vært slik som den ble varslet, og slik som den måtte være for å rette opp problemer som ble bygget opp i 1970-årene. I denne valgkampen vil vi se forsøk på å tegne kontraster mellom det som ble sagt og det som er gjort fra vår side. Som en del av bakgrunnen for arbeidet i disse fire årene, vil jeg derfor gjerne gjengi litt fra min egen beskrivelse av den situasjonen vi overtok, slik jeg gav den i en diskusjon med Gro Harlem Brundtland før valget i 1981:

"Erfaring viser at tiden før arbeidsløshet bryter løs ofte er preget av inflasjon og synkende konkurransevne for næringslivet. Når sysselsettingen svikter i bedrifter som må konkurrere med utlandet, kan man i noen tid oppveie det ved å ansette fler i det offentlige, og ved økt sysselsetting i servicenæringer... Men hvis inflasjonen går videre, kan ikke engang et oljeland skaffe nok midler til dette i det lange løp. Og så kommer arbeidsløsheten.

(Arbeiderparti-)Regjeringens eget "reviderte nasjonalbudsjett" gir et skremmende inntrykk av at det er en slik utvikling (Arbeiderparti-)Regjeringen har skaffet oss."

Dette, som jeg fryktet og varslet foran valget i 1981, viste seg altså å være riktig. Da våre forgjengere sluttet, var økt arbeidsløshet ikke lenger til å unngå. Men den måtte bekjempes.

En upopulær del av den omlegningen som måtte komme etter at inflasjonen satte rekorder i 1981, beskrev jeg slik en måned før valget:

"Vi må bare være klar over at vi kan ikke nå gi oss til å bruke de midlene som ikke finnes på grunn av en dårlig økonomisk politikk. Først må vi gjenreise vekstevnen i Norges økonomi. Høyre legger ikke skjul på at det vil kreve flere år. Hvis man enda en gang prøver å bruke midlene før de er produsert, blir resultatet bare enda mer inflasjon, mindre produksjon og enda svakere resultater."

Det man ser nå, er såvidt jeg kan se helt i samsvar med de signaler blant andre jeg selv ga foran det valget som forpliktet oss til å overta ledelsen: Etter år med betydelige vanskeligheter på flere områder, og til tross for at det fremdeles er store uløste oppgaver, kan vi slå fast at vi er på rett vei.

Kursendringen i den økonomiske politikken etter 1981 har vært avgjørende for at norsk økonomi er i klar fremgang nå, etter mange års stagnasjon som følge av lettsindighetene i 1970-årene. Arbeidsløsheten er vesentlig lavere enn for et år siden, og nær den laveste

i hele den vestlige verden. Prisstigningen er redusert til mellom halvparten og tredjeparten av det den var oppe i da vi overtok. Investeringene i nye produksjonsmidler øker kraftig igjen, og det er skapt ny vekst og optimisme i næringslivet.

Mens Regjeringen vil føre videre den økonomiske kurs som allerede har skapt slike positive resultater, taler opposisjonen for å vende tilbake til den lettsindige utgiftsøkning som skapte inflasjonen, stagnasjonen og den voldsomme økningen i Norges gjeld til utlandet 1970-årene. Det er et paradoks at Arbeiderpartiet mener at Norge vil ha råd til svært meget mer i neste periode, etter 4 års borgerlig styre, enn det selv lovet for inneværende periode, etter mange års Arbeiderpartistyre. Vi har fått råd til mer p.g.a. vårt styre, men det ville være uansvarlig å gå så langt som Arbeiderpartiet vil nå.

Samtidig med at Arbeiderpartiet åpenbart vil satse uansvarlig ensidig på at oljeprisene og dollarkursene vil holde oljeinntektene oppe, har de lagt seg på en næringspolitisk linje som vil undergrave den nye dynamikk og optimisme som vi nå ser i næringslivet:

Arbeiderpartiet sier gjerne nei til friere konkurranse og større handlefrihet i næringslivet, nei til privat konkurranse med offentlige monopoler og etater, nei til forutsetningene for et aktivt akskjemarked som fører kapital til arbeidsplassene, nei til bedre vilkår for frivillig sparing, nei til dynamiske skattelettelser, nei til nye stimulanser for nyetableringer, og nå også nei

til en del av den kraftutbyggingen som vil trenge for å gjennomføre deres egne mål.

Det er og blir et av valgkampens største paradokser at partiet med slagordet "Ny vekst for Norge", i praksis inntar standpunkter som vil kvele den nye vekst vi nå ser i næringslivet. I praksis er det jo oss som står for ny vekst for Norge. Og gjennom en aktiv distriktspolitikk har vi bidradd til at ny vekst for Norge i høy grad består av ny vekst i distriktene.

Men forskjellen på det borgerlige og det sosialistiske regjeringsalternativ gjelder - som allerede understreket - langt mer enn økonomi og næringsliv. Det dreier seg i høy grad og på mange områder om en konfrontasjon mellom moderate og liberale borgerlige ideer på den ene side, og en generell sosialistisk dirigeringsstrang og motvilje mot privat initiativ på den annen.

Den politiske utvikling i 1970-årene var på mange måter kjennetegnet av mer maktkonsentrasjon, statsdirigering og sentralisering av reell myndighet. Denne utvikling er nå snudd. Regjeringen har gjennom et aktivt reformarbeid fremmet maktspredning og mangfold, med større valgfrihet for enkeltmennesket, et åpnere samfunn og styrkelse av eiendomsretten. Vi har klart å snu utviklingen bort fra sosialistiske og kollektivistiske løsninger, en utvikling klart i retning av et mer liberalt samfunn. Derved har vi også lagt et godt grunnlag for det videre reformarbeid,

frem mot det morgendagens samfunn som både Regjeringens langtidsprogram og Høyres program trekker opp.

Det er mange eksempler også utenom det økonomiske området som viser at praktisk uenighet springer ut av ulike ideer om hva slags samfunn vi egentlig ønsker:

Mens Arbeiderpartiet har kjempet for å beholde kringkastingsmonopolet, og fortsatt kjemper mot en friere kringkasting, vil Høyre føre Regjeringens liberale mediepolitikk videre. Det er ingen grunn til å legge skjul på en viss uenighet også mellom regjeringspartiene på dette området, men den største bremseklossen for større valgfrihet når det gjelder radio og fjernsyn er de sosialistiske partiene. Høyre vil bl.a. arbeide for et uavhengig landsdekkende TV-2, basert på selvstendige finansieringsmuligheter, utenom NRK.

Mens Regjeringen har gjennomført reformer som sikrer rimelige utviklingsmuligheter for private skoler og barnehager, er sosialistene fortsatt negative til det mangfold disse representerer.

Mens Arbeiderpartiet fortsatt hårdnakket motsetter seg mulighetene for privat tilbud i helsevesenet som supplement til det offentlige, vil vi at samfunnet skal dra nytte av frivillig og privat innsats samtidig med at det offentlige tilbud forbedres. Det er gjennomført en særlig sterk økning i det offentlige legetilbudet og hjemmesykepleie og hjemmehjelp, og denne sterke økningen i det offentlige helsetilbudet vil fortsette. Det vil bli

behandlet og helbredet stadig fler både i offentlige tilbud utenfor sykehusene, og på de offentlige sykehusene. Men det gir ingen grunn til nye forbud mot andres medvirkning i tillegg.

Arbeiderpartiet fastholder sitt gammeldagse krav om å frata eierne styringsretten i de private bankene. Det vil både bety et nytt skritt i retning av sosialisme, og bidra til å undergrave vekstkraften i samfunnet. Erfaring fra mange land viser nemlig at et sterkt, uavhengig og dynamisk privat bankvesen, ved siden av sparbankene, statsbankene og andre offentlige institusjoner, er en av de viktige forutsetningene for god økonomisk vekst. Arbeiderpartiets forslag vil gi politiske partier og politiske tillitsmenn mer makt i hver enkelt bank, på et område hvor de ikke har spesielle forutsetninger for å bidra til vekst, men lett kan forkludre ansvarsforholdene. Arbeiderpartiets halvsosialistiske planer for bankene vil også svekke tilgangen av privat kapital til dem, og derved svekke deres muligheter for å støtte veksten i næringslivet. Det vil stikke kjepper i hjulene for en positiv utvikling.

Regjeringens politikk om å avhende statlige eierinteresser i næringslivet og sikre større likestilling mellom offentlige og private bedrifter, møter fortsatt motstand fra sosialistene. Også på denne måten demonstrerer sosialistene gammeldagse holdninger som bremser vekst og initiativ.

Mens Regjeringen satser på å stimulere de skapende krefter og det private initiativ som drivkraft bak moderniseringen og nyskapningen i næringslivet, henger Arbeiderpartiet fortsatt fast i gårsdagens krav om statlige nyskappingsplaner og mer statsdirigering gjennom et nytt statlig utviklingsfond.

Mens Høyre vil arbeide videre for mer liberale og publikumsvennlige åpningstider, privat støtte til kulturelle aktiviteter i tillegg til den offentlige, og nye fremstøt for deregulering og forenkling, synes Arbeiderpartiet mest opptatt av å bekjempe den liberalisering som allerede er underveis på disse områder.

Opposisjonslederen har derfor helt rett når hun sier at valget også er et valg av verdier for den fremtidige samfunnsutviklingen. Men vi kan overhode ikke kjenne oss selv igjen i den beskrivelse hun ga av våre midler og mål.

Vi vil bevare og styrke Norges trygghet og innflytelse, gjennom en stø kurs i utenriks- og sikkerhetspolitikken, som bygger på at vi vil være våre venners venn, og at vi vet hvem våre venner er.

Vi vil styrke nedarvede nasjonale, kulturelle og rettslige grunnverdier.

Vi vil stå mot press og overdrevne løfter som kan ødelegge landets økonomi, fordi:

Vi vil sikre fortsatt vekst i sysselsetting og produksjon i alle deler av landet.

Vi vil bruke veksten i de offentlige inntekter til en innsats først og fremst for nasjonens fremtid gjennom barnefamiliene, og for nasjonens samvittighet overfor de eldste eldre.

Vi vil benytte den nye teknologien og de nye muligheter til å skape større mangfold og valgfrihet, mer desentralisering, flere små enheter, større spredning av makt og eiendom og et mer åpent og fleksibelt samfunn.

Vi vil føre videre arbeidet for trygghet, uavhengighet og utfoldelsesmuligheter for den enkelte, fordi det samtidig legger grunnlag for den beste innsats for det fellesskap som vi alle trenger og som vi alle er en del av.